

روایت تولید

سید علی نقی قزوینی

سید علی نقی قزوینی

در اندیشه حضرت آیت الله العظمی خمینی

انتشارات خاتم النبیین

روایت تولید

سیره اقتصادی معصومین (علیهم السلام)

در اندیشه‌ی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

نویسنده: حمید سبحانی صدر

ناشر: انتشارات انقلاب اسلامی

وابسته به دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۰۳-۴۲-۷

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان شهید صالحی، شماره‌ی ۲۶

کد پستی: ۰۲۱۶۶۴۰۵۱۰۰

فروشگاه قم: ۰۵۱۳۲۲۸۱۲۲۵ -۷ فروشگاه مشهد: ۰۵۱۳۲۲۸۱۲۲۵

تارنما: www.Khatam-e-Nabih.ir

پست الکترونیکی: Info@Book-Khatamenei.ir

سامانه‌ی پیام کوتاه: ۱۰ ۱۲۰ ۰۰۰ ۰۰۰

ویرایش این کتاب بر اساس قواعد ویراستاری

دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) انجام شده است.

سرشناسه: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - .

عنوان و نام پدیدآور: روایت تولید؛ سیره اقتصادی معصومین (علیهم السلام) در اندیشه‌ی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

نویسنده: حمید سبحانی صدر

مشخصات نشر: تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۰۳-۴۲-۷

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - . پیامها و سخنرانی‌ها.

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - . اقتصاد.

شناسه‌ی افزوده: سیحانی صدر، حمید، ۱۳۶۲ - .

رده‌بندی کنگره: BP۲۳۰/۲

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۲۸۳۳

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۸۸۲۰۸۲۸

مقدمه

پیام نوروزی حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای علیه السلام در سال ۱۳۷۸ بر خلاف سالهای گذشته نکته‌ای داشت که آن، زیربنا و پایه‌ی سنتی شد که پس از آن، این سنت هر ساله ادامه پیدا کرد. رهبر معظم انقلاب علیه السلام آن سال را به نام «امام خمینی علیه السلام» نام‌گذاری کردند و بعد از آن نیز هر سال با توجه به شرایط، دغدغه‌ها و مسائل کشور عنوانی را برای آن سال برگزیدند. این انتخاب که حاکی از دغدغه‌ی ایشان در راستای موضوع انتخاب شده است، راهبردی اساسی برای رکنهای تصمیم‌گیری‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و همچنین تصحیح سبک زندگی مردم برای پیشرفت و سازندگی ایران و تحقق آرمان «ایران قوی» به شمار می‌رود.

با توجه به این مقدمه و با نگاه به شعارهای سالهای مطرح شده در فرمایشات سالهای گذشته درمی‌یابیم که بیش از نیمی از این شعارها، تنها معطوف به یک مسئله در کشور بوده است که حاکی از اهمیت ویژه‌ی آن مسئله است؛ چالشی تحت عنوان اقتصاد و تصحیح و ترمیم جبهه‌ی اقتصادی در مسائل ایران اسلامی. ایشان با توجه به این چالش اساسی در مسائل روزمره‌ی کشور و نگاه آینده‌نگرانه به پیشرفت و حلّ موانع آن، همچنین بصیرت تیزبینانه در مواجهه با صف‌آرایی دشمنان انقلاب در عرصه‌ی جنگ اقتصادی، کوشیده‌اند که در بیانات خویش در دیدار با مردم و دستگاه‌های اجرایی متذکر مسائل اقتصادی، همچون معیشت، بیکاری، گرانی و... شده و راه‌های برون‌رفت از این مشکلات را منطبق بر مبانی اسلامی بیان فرمایند.

مرور بر فرمایشات ایشان از ابتدای دوران مسئولیت چه در جایگاه ریاست جمهوری و چه در جایگاه رهبری و علی‌الخصوص در پانزده سال اخیر نشانگر تأکید و توجه علی‌حدهی معظم‌له بر تصحیح و توسعه‌ی اقتصاد و راهبردهای حلّ چالشهای آن بوده است. اقتصادی که مبتنی بر اصول اسلامی و عدالت‌محور بنیان شده باشد، یعنی همان که در اندیشه و سیره‌ی معصومین علیهم‌السلام از آن سخن به میان آمده است. ایشان همان طور که اظهار داشته‌اند، معتقدند که اسلام نه فقط سبک زندگی شخصی و طریقه‌ی ارتباط با پروردگار را برای بشریت ترسیم مینماید بلکه برای همه‌ی ابعاد زندگی انسان همانند مسئله‌ی معیشت و اقتصاد نیز برنامه‌ای بخصوص دارد. «بعضی‌ها میگفتند اسلام شیوه‌ی خاصی در باب اقتصاد ندارد؛ هر شیوه‌ای که بتواند آرمانهای اسلامی مثلاً عدالت را تأمین کند، اسلامی است؛ ولی عقیده‌ی ما این بود که نه، اسلام خطوطی معین کرده و شیوه‌ای بنا نهاده و چهارچوبی برای اقتصاد اسلامی درست کرده و این چهارچوب باید تبعیت شود.»

با تکیه بر این نوع نگرش رهبر معظم انقلاب، انتشارات انقلاب اسلامی با مساعی فاضل ارجمند جناب حجت‌الاسلام حمید سبحانی صدر، کوشیده است که نمونه‌هایی از این راهبردها و خطوط اقتصاد اسلامی مطرح‌شده در کلام رهبری را تهیه و در اختیار خوانندگان محترم قرار دهد؛ راهبردها و چهارچوب‌هایی که با واکاوی تاریخ اسلام و دوران شکل‌گیری انقلاب اسلامی نبوی و سیره‌ی معصومین علیهم‌السلام نشانه‌هایی از آنها را در بیان و شیوه‌ی زندگی پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اهل بیت علیهم‌السلام می‌بینیم. کتاب حاضر بر همین اساس در شش فصل تهیه و تنظیم گردیده است. فصل اول با عنوان اهمیت مسئله‌ی خودکفایی و استقلال اقتصادی، پس از بیان تحریمها و فشارهای اقتصادی دوران شکوفایی

حکومت اسلامی، شواهدی بر فعالیت‌های رسول خدا ﷺ در راستای خودکفایی مدینه النبی و قطع ید سلطه‌ی اقتصادی بیگانگان بر اهالی مدینه را ارائه نموده است. در فصل دوم به تبیین اقتصاد مقاومتی از نگاه رهبر معظم انقلاب پرداخته شده و مسائلی همچون اقتصاد درون‌زا، اقتصاد مردم‌محور، عدالت اقتصادی و توزیع پیش از تولید در تاریخ اسلام مطرح گردیده. فصل سوم کتاب به مسئله‌ی کار و اشتغال، نحوه‌ی مواجهه‌ی رسول خدا ﷺ با مسئله‌ی بیکاری و تکریم کارگران در فرهنگ اسلام اختصاص دارد. مؤلف در فصل بعدی به یکی از راه‌های برون‌رفت از چالش‌های اقتصادی یعنی مسئله‌ی تولید توجه نموده است. در فصل پنجم نیز به یکی از مهم‌ترین ارکان اقتصادی جامعه یعنی مسئله‌ی بازار پرداخته شده و موضوعاتی از قبیل توسعه‌ی تجارت، بازرگانی خارجی، نظارت بر بازار و سیره‌ی ائمه علیهم‌السلام در برخورد با احتکار و گرانی مورد بررسی قرار گرفته است. فصل آخر نیز تحت عنوان اصلاح الگوی مصرف به مباحثی همچون اسراف و مبارزه‌ی با آن در معارف ائمه علیهم‌السلام و دوران حکمرانی پیامبر ﷺ می‌پردازد.

انتشارات انقلاب اسلامی

پیشگفتار ۱۳

❖ خودکفایی اقتصادی ❖ ۱۷

۲۰	 استقلال اقتصادی
۲۳	 مدینه النبی در مسیر خودکفایی اقتصادی
۲۶	 سلطه‌ی اقتصادی بیگانگان
۲۷	 موقعیت اقتصادی یهودیان
۳۰	 بازار انحصاری بیگانگان
۳۶	 شروط رسیدن به استقلال اقتصادی
۳۷	 پیشرفت علمی لازمه‌ی پیشرفت اقتصادی
۴۲	 توجه به منافع ملی، نه فقط منافع شخصی
۵۰	 محکم و متقن انجام دادن کار
۵۱	 خودکفایی؛ خنثی‌کننده‌ی فشار اقتصادی و تحریم
۵۳	 نخستین تجربه‌ی فشار اقتصادی و تحریم
۵۷	 فشار و تحریم در دوران مدینه
۵۹	 جنگ ترکیبی در نبرد احزاب
۶۴	 وابستگی همچون بردگی
۶۶	 امنیت غذایی و تأمین کالاهای اساسی

❖ اقتصاد مقاومتی ❖ ۷۱

۷۳	 چیستی و چرایی اقتصاد مقاومتی
۷۵	 اقتصاد مقاوم در برابر تکانه‌های جهانی

۷۷	اقتصاد درون‌زا و برون‌گرا
۷۸	اقتصاد مردم‌محور
۸۰	اقتصاد مردم‌محور در سیره‌ی پیامبر ﷺ
۸۱	نقش‌آفرینی اقتصادی زنان در عصر رسول خدا ﷺ
۸۶	اقتصاد عدالت‌محور
۸۷	سیره‌ی پیامبر ﷺ در تحقق عدالت اقتصادی
۸۹	عدالت اقتصادی بر اساس توزیع پس از تولید
۹۰	انفاق، گام نخست در مسیر تحقق عدالت
۹۴	سیره‌ی پیامبر ﷺ در فرهنگ‌سازی انفاق
۹۸	نقش زکات در تحقق عدالت اقتصادی
۱۰۱	همدلی مؤمنانه، در مسیر تحقق عدالت اقتصادی
۱۰۳	همدلی مؤمنانه‌ی یاران پیامبر ﷺ با اصحاب صفه
۱۰۸	توزیع پیش از تولید

❖ ۱۱۵ ❖ کار و اشتغال ❖

۱۱۷	اهمیت کار و اشتغال
۱۲۰	مواجهه‌ی پیامبر ﷺ با چالش بیکاری
۱۲۵	کار و اشتغال در سیره‌ی امامان علیهم‌السلام
۱۲۹	کارگران، رزمندگان میدان نبرد اقتصادی
۱۳۱	سیره‌ی پیامبر ﷺ در بزرگداشت مقام کارگر
۱۳۴	ارتزاق از بیت‌المال یا دسترنج خود؟
۱۳۸	استعدادیابی و مهارت‌افزایی در اشتغال
۱۴۲	ضرورت مهارت‌شغلی در روایات

❖ ۱۴۵ ❖ اقتصاد برمدار کار و تولید ❖

۱۴۷	خودکفایی در تولید
۱۴۷	کشاورزی
۱۴۹	اهمیت کشاورزی و باغداری

۱۵۱	مدینه‌النبی در مسیر توسعه‌ی کشاورزی
۱۵۸	مُزارعه و تأثیر آن در رونق کشاورزی مدینه
۱۶۰	نقش امام علی علیه السلام در توسعه‌ی کشاورزی
۱۶۴	نگرش ائمه علیهم السلام به مسئله‌ی کشاورزی
۱۶۵	درخت‌کاری
۱۶۷	درخت‌کاری و حفاظت از درختان در سیره‌ی رسول خدا صلی الله علیه و آله
۱۷۰	صنعت
۱۷۱	فرهنگ‌سازی فعالیت صنعتی توسط پیامبر صلی الله علیه و آله
۱۷۳	صنعت آهنگری
۱۷۶	صنعت زرگری
۱۷۸	صنعت نجاری
۱۸۳	دامپروری
۱۸۴	دامپروری در عصر رسول خدا صلی الله علیه و آله
۱۸۸	صنعت دباغی

بازار و توسعه‌ی تجارت ۱۹۱

۱۹۳	بازار
۱۹۵	ایجاد، توسعه و تنظیم بازار در تاریخ و سیره
۱۹۸	عدم مالکیت خصوصی در مکان بازار
۲۰۰	برخورد قاطع با اخلالگران در مکان بازار
۲۰۱	توسعه‌ی تجارت
۲۰۷	باززرگانی خارجی
۲۰۹	باززرگانی خارجی در سیره‌ی معصومین علیهم السلام
۲۱۲	قوانین کسب و کار
۲۱۶	نظارت بر بازار
۲۱۸	سیره‌ی رسول خدا صلی الله علیه و آله در نظارت بر بازار
۲۲۰	احتکار
۲۲۱	برخورد با احتکار کالا در سیره‌ی حکمرانی معصومین علیهم السلام
۲۲۴	گرانی و قیمت‌گذاری کالاها

۲۲۵		سیره‌ی پیامبر ﷺ در مواجهه با گرانی
۲۲۹		سیره‌ی امام صادق علیه السلام در مواجهه با گرانی
۲۳۰		سودجویی دلالها
۲۳۲		سیره‌ی پیامبر ﷺ در برخورد با دلالی
۲۳۴		استفاده از کالای داخلی
۲۳۵		حمایت پیامبر ﷺ از تولیدات داخلی
۲۳۷		پول ملی
۲۳۸		ارشاد ائمه علیهم السلام به حذف سکه‌های رومی

❖ اصلاح الگوی مصرف ❖ ۲۴۱

۲۴۳		پرهیز از اسراف
۲۴۵		مبارزه با اسراف در حکمرانی اقتصادی پیامبر ﷺ
۲۴۹		اصلاح الگوی مصرف در معارف اهل بیت علیهم السلام
۲۵۳		حفاظت از منابع آب
۲۵۴		مدیریت بهره‌برداری از منابع آب در عصر پیامبر ﷺ
۲۵۹		پرهیز از تجمل‌گرایی و اشرافیگری
۲۶۲		مسلمانان نخستین، در دام اشرافیگری
۲۶۹		توجه امیرالمؤمنین علیه السلام به کارگران تولیدکننده
۲۷۲		از تجمل‌گرایی تا تحمیل صلح
۲۷۴		مبارزه با مفاسد اقتصادی
۲۷۷		برخورد امیرالمؤمنین علیه السلام با مفاسد اقتصادی
۲۸۵		سخن پایانی
۲۸۷		کتابنامه

در سالهایی که بر ما گذشت، رهبر حکیم انقلاب، با رصد مسائل و مشکلات کشور، مسئله‌ی اقتصاد را مهم‌ترین اولویت کشور دانستند و از این رو از نوروز سال ۱۳۸۸ تاکنون، در نام‌گذاری سالها، شعارهای کاملاً اقتصادی را برگزیدند تا ملت و مسئولان را متوجه این مهم سازند و بسیجی همگانی دو حلّ این مسئله‌ی فوری کشور پدید آید.

این رویکرد با «اصلاح الگوی مصرف» آغاز شد و با تأکید بر توان داخلی و لزوم بی‌نیازی از بیرون مرزها، «اقتصاد مقاومتی» نام گرفت تا تحریمهای شکننده‌ی دشمنان ایران اسلامی را بی‌اثر سازد. در پیام نوروزی سال ۱۳۹۶، نقطه‌ی کلیدی «اقتصاد مقاومتی»، «تولید و اشتغال» معرفی شد، تا با «همدلی و هم‌زبانی دولت و ملت» و «عزم ملی و مدیریت جهادی» که پیش از این به آن توصیه شده بود، اقتصاد کشور در خطّ تولید، حرکتی فزاینده یابد. در ادامه، «حمایت از کالای ایرانی» به عبارتی پرتکرار در کلام رهبر فرزانه‌ی انقلاب تبدیل شد تا با حمایت مردم و مسئولان، تولید داخلی و در نتیجه، اشتغال، رونق بگیرد.

حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای علیه‌السلام در آغاز سال ۱۳۹۹، «جهش تولید» را ضرورت اقتصاد کشور دانسته و در پیام نوروزی سال ۱۴۰۰ از مسئولان خواستند تا با «پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها»، موانع را از سر راه تولید داخل بردارند و آن گونه که باید، از این امر حیاتی پشتیبانی کنند. ایشان در پیام نوروزی سال ۱۴۰۱، «تولید ملی» را راه اصلی عبور از سختی‌ها و دشواری‌های اقتصادی خوانده و آن را همچون اکسیری

دانستند که موجب رشد اقتصادی، اشتغال، کاهش تورّم، افزایش درآمد سرانه، رفاه عمومی، بالا رفتن اعتماد به نفس ملّی و احساس عزّت‌مندی می‌شود و بر لزوم «دانش‌بنیان» بودن تولید تأکید ورزیدند.

حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای علیه‌السلام در آغاز سال ۱۴۰۲، مشکلات معیشتی مردم، تورّم و گرانی را از تلخی‌های سال پیشین دانسته و بار دیگر با بیان ضرورت «رشد تولید»، بر لزوم «مهار تورّم» تأکید فرمودند.

ایشان با اذعان به وجود مشکلات در عرصه‌های فرهنگی و سیاسی، همچنان معتقدند در شرایط فعلی «مسئله‌ی اصلی ما مسئله‌ی اقتصاد است»^۱ و از این رو باید گفت که پربسامدترین رهنمود رهبر فرزانه‌ی انقلاب، بویژه در پانزده سال اخیر، مسئله‌ی تولید و اشتغال است.

راهبرد اقتصاد مقاومتی با تأکید بر تولید و اشتغال، راهبردی است که ریشه‌یاد سیره‌ی حکمرانی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم دارد و امیرالمؤمنین علیه‌السلام نیز در دوران حکومت خود همین شیوه را دنبال فرموده‌اند. سایر پیشوایان معصوم علیهم‌السلام نیز حکمرانی سیاسی جامعه‌ی اسلامی را عهده‌دار نبودند، اما به منظور ایجاد زیرساخت‌های مستحکم برای شکل‌گیری پیکره‌ای مقاوم در جامعه‌ی شیعه و حرکت به سوی تحقّق حکومت اهل بیت علیهم‌السلام، همگان را به همان شیوه همون شدند.

استناد به سیره و سنّت معصومین علیهم‌السلام در زمینه‌ی تولید و اشتغال، در رهنمودهای اقتصادی حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای علیه‌السلام، فراوان دیده می‌شود و این امر نشان از آن دارد که طرح اقتصاد مقاومتی، از سیره‌ی اقتصادی معصومین علیهم‌السلام و به عبارت دیگر از روح اسلام الهام می‌گیرد. با اذعان به پیچیدگی مسائل اقتصادی در این روزگار که قابل مقایسه با بساطت مسائل اقتصادی در صدر اسلام نیست، بر آن شدیم تا با بررسی تاریخ اسلام و سیره‌ی پیشوایان معصوم علیهم‌السلام، بویژه سیره‌ی

حکمرانی رسول خدا ﷺ که نمونه‌ی موفقی از اجرای راهبرد اقتصاد مقاومتی است، نمونه‌های روشنی از عمل به راهبرد تولید و اشتغال از آغاز شکل‌گیری حکومت اسلامی در مدینه‌التبی ﷺ ارائه نماییم تا علاوه بر نمایاندن موفقیت اجرای اقتصاد اسلامی در جامعه، چشم‌انداز روشنی از سرانجام تحقق راهبرد اقتصاد مقاومتی در جامعه‌ی اسلامی، تقدیم خوانندگان گرامی نماییم.

در پایان از دست‌اندرکاران انتشارات انقلاب اسلامی که نگارش این اثر را بر عهده‌ی این کمترین گذاشتند کمال سپاسگزاری را داشته و از درگاه الهی، طول عمر قرین به عافیت و عزت، برای رهبر حکیم انقلاب حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای ﷺ را تمنا دارم.

حمید سبحانی صدر

www.ketab.ir